

NORGES HØYESTERETT

Den 10. november 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Skoghøy, Webster og Matheson i

HR-2021-2184-U, (sak nr. 21-137613SIV-HRET), sivil sak, krav om erstatning for sakskostnader:

Saarivuoma sameby

(advokat Knut Helge Hurum)

mot

Staten v/Domstoladministrasjonen

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder krav mot staten om erstatning for sakskostnader etter tvisteloven § 20-12.
- (2) Saarivuoma sameby tok 9. februar 2018 ut stevning mot staten ved Landbruks- og matdepartementet og Statskog SF med krav om rett til reindrift i to områder i Bardu og Målselv kommuner, samt rett til erstatning.
- (3) Senja tingrett avsa dom 27. november 2018, der staten og Statskog SF ble frifunnet. Sakskostnader ble ikke tilkjent.
- (4) Saarivuoma sameby ba om tillatelse til anke direkte til Høyesterett. Høyesteretts ankeutvalg besluttet ikke å gi slik tillatelse, jf. HR-2019-776-U.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avholdt ankeforhandling i begynnelsen av november 2019. Retten var med henvisning til domstolloven § 12 andre ledd andre punktum satt med jordskiftelagdommer som ett av rettens medlemmer. Ingen av partene hadde innsigelser til rettens sammensetning.
- (6) Før lagmannsretten fikk avsagt dom i saken, traff Høyesterett 19. desember 2019 i en annen sak enstemmig avgjørelse om adgangen til å sette rett med jordskiftelagdommer i anke over dom fra tingretten, jf. HR-2019-2395-A.
- (7) På grunnlag av den rettsoppfatningen som Høyesterett i den saken ga uttrykk for, besluttet lagmannsretten å omgjøre beslutningen om jordskiftelagdommerens deltakelse i saken. Det ble derfor berammet ny ankeforhandling. Saarivuoma sameby anket omgjøringsbeslutningen,

men anken ble nektet fremmet, jf. tvisteloven § 30-5, ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 16. mars 2020, jf. HR-2020-567-U.

- (8) Ankeforhandlingen ble først berammet til 21. april 2020, men ble utsatt til 5. mai 2020 på grunn av sykdom hos statens og Statskogs prosessfullmektig. Saken ble deretter utsatt på nytt, til 30. juni 2020, igjen på grunn av sykdom hos statens og Statskogs prosessfullmektig. Ankeforhandling ble deretter gjennomført over fire dager, fra 30. juni til 3. juli 2020.
- (9) Hålogaland lagmannsrett avsa dom 25. august 2020, der Saarivuoma samebys anke ble forkastet. Sakskostnader ble ikke tilkjent.
- (10) Etter anke fra Saarivuoma sameby avsa Høyesterett dom 30. juni 2021, jf. HR-2021-1429-A. Saarivuoma sameby fikk medhold i sitt krav om rett til reindrift, men staten ble frifunnet for erstatningskravet. Søksmålet mot Statskog SF ble avvist. Sakskostnader ble ikke tilkjent.
- (11) *Saarivuoma sameby* har fremsatt krav mot staten om dekning av sakskostnader som Saarivuoma sameby er påført som følge av at saken måtte behandles to ganger i lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-12. Saarivuoma sameby krever sakskostnadene ved den andre ankeforhandlingen dekket fullt ut, og hevder at det ikke er grunnlag for å gjøre fradrag for økte kostnader som følge av utsettelsene av ankeforhandlingen og pandemiutfordringer, slik staten anfører. Disse kostnadene ville ikke påløpt uten feilen som ble begått av lagmannsretten.
- (12) Saarivuoma sameby har nedlagt slik påstand:
- «1. Staten v/Domstoladministrasjonen betaler kr. 998 666,25 til Saarivuoma sameby med tillegg av forsinkelsesrente fra 19. august 2021 til betaling skjer.
 2. Staten v/Domstoladministrasjonen erstatter Saarivuoma samebys sakskostnader.»
- (13) *Staten v/Domstoladministrasjonen* har erkjent ansvar for deler av kravet, men har i det beløp som allerede er utbetalt, gjort fradrag for økte sakskostnader knyttet til at ankeforhandlingen ble utsatt to ganger på grunn av sykdom hos statens og Statskogs prosessfullmektig. Disse kostnadene har ikke årsakssammenheng med feilen som gjorde at det måtte berammes ny ankeforhandling. Staten ber videre om at Høyesterett gjør skjønnsmessig fradrag for økte sakskostnader knyttet til pandemiutfordringer. Heller ikke disse kostnadene har årsakssammenheng med feilen som gjorde at det måtte berammes ny ankeforhandling.
- (14) *Staten v/Domstoladministrasjonen* har nedlagt slik påstand:
- «1. Saarivuoma sameby tilkjennes erstatning etter rettens skjønn.
 2. Staten v/Domstoladministrasjonen tilkjennes sakskostnader.»
- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at behandlingen av erstatningskrav etter tvisteloven § 20-12 skjer etter reglene om anke over kjennelser så langt de passer, jf. tvisteloven § 20-12 femte ledd. Den påståtte feilen har skjedd i underinstansen, og erstatningskravet skal da behandles i overprøvingsinstansen, jf. fjerde ledd andre punktum.

- (16) Staten har i saken her erkjent at det foreligger ansvarsgrunnlag etter tvisteloven § 20-12 første ledd bokstav a, jf. § 29-21 andre ledd bokstav b, ved at lagmannsretten ikke var lovlig sammensatt ved den første ankeforhandlingen. En part «som er påført saks kostnader på grunn av feil ved rettens behandling av saken», kan etter denne bestemmelsen i et slikt tilfelle kreve tapet erstattet av staten.
- (17) Av beløpet på 998 666,25 kroner som Saarivuoma sameby har krevd erstattet, har staten erkjent ansvar for – og også utbetalt – 599 062 kroner inkludert merverdiavgift. Beløpet er utbetalt med tillegg av forsinkelsesrenter og saks kostnader for å fremme kravet.
- (18) Spørsmålet i saken er om staten etter loven også er forpliktet til å dekke det mellomliggende beløpet, eller om det i det fremsatte saks kostnads kravet kan gjøres fradrag fordi det ikke foreligger årsakssammenheng mellom feilen og denne delen av kravet, slik staten har anført.
- (19) Det følger av HR-2017-2026-U avsnitt 14 at «saks kostnader» i tvisteloven § 20-12 er avgrenset til kostnader som etter sin art anses som «saks kostnader» også ellers i lovens kapittel 20. Dette innebærer at bare «partens nødvendige kostnader ved saken» kan kreves dekket, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Ankeutvalget vil peke på at det i avsnitt 15 er fremholdt at det dreier seg om et erstatningskrav mot staten for utgifter forårsaket av feil fra domstolenes side, og at domstolene bør være svært tilbakeholdne med å sette erstatningen ned med den begrunnelse at utgiftene fremstår som urimelig høye.
- (20) Det er på det rene – og staten har heller ikke hatt innsigelser til – at beløpet på 998 666,25 kroner utgjør Saarivuoma samebys «saks kostnader» i tilknytning til annen gangs behandling i lagmannsretten.
- (21) Spørsmålet i saken her er om disse kostnadene i sin helhet kan sies å være pådratt «på grunn av» den erkjente feilen. I HR-2021-1467-U avsnitt 15 uttaler ankeutvalget etter først å ha vist til kriteriet «på grunn av»:
- «Erstatningsansvaret omfatter bare de merkostnader parten er påført som følge av feilen, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) merknader til § 20-12. Det følger av dette at det oppstilles et krav til årsakssammenheng. Dersom de aktuelle saks kostnadene ville oppstått uavhengig av den feilen som er begått, er årsakskravet ikke oppfylt. Dette innebærer blant annet at kostnadene til første gangs behandling i lagmannsretten ikke kan kreves dekket, jf. Schei mfl. Tvisteloven med kommentarer, 2. utgave, side 767.»
- (22) Av dette følger at saks kostnader knyttet til den nye ankebehandlingen er erstatningsberettiget fordi disse ikke ville oppstått dersom det ikke var begått feil i den første runden. Dette må omfatte så vel saks kostnader knyttet til et «normalt» saks forløp, som økte kostnader knyttet til et eventuelt «ekstraordinært» forløp under den nye behandlingen, slik som her der parten opplevde kostnadsdrivende utsettelse og pandemiutfordringer. Årsakskravet kan ikke forstås slik at det her må sondres mellom grunner til at den enkelte kostnad oppstod når saken først måtte behandles på nytt. Staten er ansvarlig for de saks kostnader som parten faktisk er blitt påført som følge av feilen. Statens anførsel om at det etter tvisteloven § 20-12 skal gjøres fradrag for økte saks kostnader knyttet til utsettelse av saken og pandemiutfordringer, bygger således på en uriktig rettsoppfatning.
- (23) Saarivuoma sameby tilkjennes etter dette et beløp svarende til differansen mellom saks kostnads kravet på 998 666,25 kroner og det utbetalte beløpet på 599 062 kroner, som er 399 604,25 kroner. I tillegg kommer forsinkelsesrenter fra 19. august 2021 til betaling skjer.

- (24) Saarivuoma sameby har krevd 54 650 kroner med tillegg av merverdiavgift i sakskostnader for Høyesterett. Kravet tas til følge.

S L U T N I N G

1. I forbindelse med Hålogaland lagmannsretts behandling av sak 19-068920ASD-HALO erstatter staten v/Domstoladministrasjonen Saarivuoma samebys sakskostnader med 399 604,25 – trehundreogtrettifemhundreogfire – kroner og 25 – tjuefem – øre med tillegg av forsinkelsesrente fra 19. august 2021 til betaling skjer.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Domstoladministrasjonen til Saarivuoma sameby 68 312 – sekstiåttetusentrehundreogtolv – kroner og 50 – femti – øre innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne kjennelsen.

Bergljot Webster
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)